पूर्वेली मगर

ईम सीक्च

पिपल पुस्तक

मगर, नेपाली र अंग्रेजी तीन भाषामा

मातृभाषा पिपल पुस्तकको बारेमा

यो ग्रन्थमाला भाषानुभव विधिबाट तयार गरिएको हो। यस विधिमा लेखकले आफ्नो अनुभवको कथालाई आफ्नै मातृभाषामा तयार पार्दछ।

यस किसिमका कथाहरू सत्य घटनामा आधारित हुनुका साथै गाउँका मानिसहरूको अनुभवसँग मेल खाने र आफ्नै मातृभाषामा लेखिएको हुनाले उनीहरूले यसमा बढी चासो लिन्छन्। वास्तविक अनुभवको घटनाबाट बनेका यस्ता कथाहरू पढ्दा नव साक्षरहरूले पछि आउने घटनाको अड्कल पहिले नै पाउँछन् जसबाट उनीहरूको आत्म विश्वास र वाचन प्रवाह बढ्दै जानुको साथसाथै आफ्नो मातृभाषा संरक्षण र संवर्द्धन हुने हुनाले यसको छुट्टै महत्व रहेको छ।

यो ग्रन्थमालाले नव साक्षर पाठकहरूलाई बोली-चालीको भाषाबाट कुशलतापूर्वक किताबी भाषामा लैजान चाहन्छ। जब उनीहरूमा पढ्ने बानी बस्दै जान्छ, परिष्कृत शैलीका नयाँ नयाँ लेखहरू पनि पढ्न सक्ने हुन्छन्।

प्रत्येक शीर्षक छुट्टा छुटै भएतापनि यस ग्रन्थमालामा प्रयोग भएका भाषाका विभिन्न रूप, शैली र संरचनाको माध्यमबाट नव साक्षर पाठकहरूले आफ्नो भाषाको विकास गर्न सक्दछन् भन्ने विश्वास गरिएको छ।

प्रकाशकः मातृभाषा केन्द्र नेपाल

ISBN 978-9937-533-77-5

ग्याच रङ	- पट्ट डेनाङ सजीलो
प्याजी रङ	- चेचेस्जा सजीलो
नीलो रङ	- चेक्जा सारो
फीच रङ	- सेहेमजा पढेस्की वार्चकोलाक्

Copyright © Mother Tongue Centre Nepal

Language: **Eastern Magar**

Language Title: **Im Sikcha**

Author: **Ganesh Bahadur Rana Magar**

Nepali Title: **Ghar Agalagi**

English Title: **Houses Burnt By Fire**

Artist: **Ratan Ale**

First Edition: **2013**

Copies: **500**

Publisher: **Mother Tongue Centre Nepal**

Email: purbeli_laaphaa@yahoo.com

ISBN: 978-9937-533-77-5

The format for this Pipal Pustak book, as well as the Pipal Pustak series, originated with the United Mission to Nepal (UMN).

मगर ढूटोऊ रीक्च टरीका

मगर भाषाको लेख्ने तरीका

मगर ढूटोऊ रीक्च टरीका	खस कूरोऊ रीक्च टरीका
ङ़ (ङ़ेट) ऩ (ऩङ्ले) म़ (म़े) य़ (य़ोक्की) ऱ (ऱा) ल़ (ल़ा) व़ (व़ाकी)	ङ्ह (ङ्हेट) न्ह (न्हङ्ले) म्ह (म्हे) ह्य (ह्योक्की) र्ह/ह्र (र्हा/ह्रा) ल्ह (ल्हा) ह्व (ह्वाकी)

<u>मगर टरीकईः</u>

क्ष, ष, श, मारीक्की।

त, थ, द, मारीक्की। ट, ठ, ड, ढ माट्रई रीक्की।

ऐ, औ मारीक्की (ङई, ङोऊ लेखान रीक्की)।

इ, उ मारीक्की। ई, ऊ माट्रई रीक्की।

रेफ (गर्छु डेच सब्डाङ रीक्च लेखान) मारीक्की।

मीहील चेम माट्रई अच्छेर्को जोडीकी

(कान्को मारीक्न, कान्को डेम रीक्की)।

ईम सीक्च

माजा गल्टीए जाट्नाङ ईम्को सीकार
कऱाङ्च डूख डूप्च

चीट्रकारोऊ म्यार्मीनः रटन आले

ISBN: 978-9937-533-77-5

ईसे २०५२ साल चईट्राङ छान्च घटना हो। ईसे घटना नेपालोऊ पूर्बी मीघ्यूङ पहाडी लाङ्घा डूम्मानाङ छान्च घटना हो। होसे बेला ङा प्लान नेपाल डेच सँस्ठोऊ सामूडायीक स्वयम सेवकोऊ रूपाङ काम् जाट्नन लेया।

कायाकोऊ कूरा हो। ङा र ङोऊ लाफाको नाम्बीक्की पाच बेलाङ बाट जाट्नन लेया। कानई काचूटीङ भर्मीको च्याक्च सेया। होटई भर्मीको च्याक्च पट्टी औँसा। मे़ऊ जूआलोई ट्याङ़-ट्याङ़ ट्याङ़्च डाङा। अनी मे़ऊ भ्कील्काको ढेनाम-ढेनाम सम्म भूर्न व़ाच डाङा। ङा र ङोऊ लाफाको खेर्चई-

खेर्चई नूँवा। होला टाहानाङ काट-काट जाट्न ढेरई ईम्को सीक्चई जाट्च डाङा। होसई नाम्सू केस्न ऊँचबाटे छीटो छीटो सीक्च अऊला। हीजई डेनाङ लाङ्घाङ ईम्को खेरेप-खेरेप लेया। ईम सीक्च टोल ङोऊ टोल लकीङ नीस, सोम् मीनेट पारी लेया।

होसई नूईङ ईम्को सीक्चई जाट्च डाङा र अरू लाङ्घूङ भर्मीकोर राहा। होस बेला सम्म ढेरई भर्मीको राहाम भ्यामन्या। पट्ट भर्मीको मे़ साट्की डेम ईलाक् आलाक् डी पाकी ठाला। होसई बखटाङ गाच डी ठून्न भ्यामन्या। मे़ साट्की डेयार चऊकी-डार्की डी खोल्डीकी लईडीया। सीक्चई जाट्च खेरेप्न गाच डीयोऊ नाला लेया। नाला चेयार अर्को नालाङ चाकार मे़ साट्की ठाला। मे़ साट्की ठाल्च नूईङ अरू ईम्को सीक्की माडीनाहा।

ईम सीक्चकूङ ज्याच र ऊँच ठाऊँ मालेचबाटई होखूरीक् पट्टको ही जाटीङ

कूट जाटीङ डेयार बीऱीकी ठाला।
होखूर्लाक् कूटईर सहयोग जूट्डीम
याहाकी डीन्नाङ छान्च लेया लेखा सेया।

होसई बेलान ङई र मन्डीकी पर्च भर्मीकोए डेया, “लऊ अब प्लान नेपाल डेच सँस्ठाङ नूँईङ र राहाटोऊ लागी नीबेडन जाटीङ” डेम जनजाग्रीटी क्लबोऊ पडाढीकारीको, पीडीट

समूडायोऊ अगूवाको र डा ईसई छेट्राङ काम् जाट्च अन्टर्रास्ट्रीय सँस्ठा प्लानोऊ कार्यालयाङ नूँवा र नीबेडन जाटा।

होटई नीबेडन औँस्न भ्याच नूईङ सँस्ठोऊ काऱाङ्च भर्मीए डेया, “कान्कूरीक् चेचेस ज्याच ठोक् र मीजाङाङ बील्च बढीन्को याहाले” डेया। होङ्च बाट सेयार पीडीट्कूङ मीटाहा चेचेस ट्याङ्च डाङा।

होटई प्लानई, “लाङ्घूङ स्री जनजाग्रीटी क्लबोऊ पडाढीकारी-कोलाक् न पूङ्न याहानी” डेम डेया। होटई मोरङ लकीङ बढीन रूप्की पाहाक्च टालीम केन्ड्राङ रूप्च बढीन राकार पूङ्न याहा। कायाक् नीस याक् नूईङ स्री जनजाग्रीटी क्लब्की न डस हजार हील्च याहा। होसई हील्चई छूरू लोवार मे़ लकीङ डूख डूप्चकोलाक् पूङ्न याहा। छूरू र काच बढीन्को डूप्च नूईङ होखूर्कूङ जीवन केट्की सजीलो छाना। चेक्र डूस जाट्की चहडीस्चबाटे जील्ला रेड्क्रस कार्यालयाङ र नीबेडन जाट्की नूँवा। रेड्क्रसे खाङ्च भाँडा,

ठाल र नाबीकूङ बील्मा बढीन्को याहाच नूईङ आखूरीक् माऱाङा। होखूरीक् माऱाङ्च डाङार ङाकीर आनन्ड सेया।

ईट छान्च लकीङ कानूङ लाङ्घूङ भर्मीको मे़ लकीङ बीऱीले र साऱई न होस जाट्की ठाल्नने। नाम्सू राहाच

बेलाङ मे़ साट्की पर्ले र गलाम्को ठून्की पर्ले डेम वाराहा।

ङाल़ई न होखूर्लाक् होस्बेला हील्च, ज्याच, बील़्च सहयोग जाट्की माय़ोक्नाङ्र होखूर्लाक् प्लान नेपाल लकीङ सहयोग जूट्डीकी य़ोक्ठाङ ढेरई न माराङ्न सेमने। राहाच डीनाङ्र ईजाट्नन सहयोग जाट्न ऊँकी होऊसला डूप्नने।

ङोऊ म्यार्मीन गनेस बहाडूर राना मगर हो।
ङोऊ जन्म भोजपूर जील्ला डूम्माना गा.बी.स.
वडा न. ५ डूम्माना लाङ्घाङ छान्च हो। छीन-पीहीन
ङा लाङ्घाङ न खेटी र समाज सेवा जाट्ले।

घर आगलागी

२०५२ साल चैत्र महिनाको कुरो हो। पूर्बी नेपालको मध्ये पहाडी गाउँ दुम्मानामा एउटा दुखद घटना घटेको थियो। त्यस समयमा म 'प्लान नेपाल' नामक एक अन्तरराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाको सामुदायिक स्वयम् सेवकको रूपमा सेवारत थिएँ।

एकदिनको कुरा हो, म र मेरा साथीहरू साँझपख कुराकानी गरिरहेका थियौं। नजिकै एक्कासी मानिसहरू चिच्याएको आवाज सुन्यौं। अनि हामीले त्यतातिर हेर्दा आगोको ज्वाला दन्किरहेको देख्यौं। साथै आगोको झिल्काहरू पनि माथिमाथि उडिरहेको देखिन्थे। त्यसपछि म र मेरा साथीहरू दगुर्दै त्यतातिर गयौं। त्यहाँ पुग्दा एकपछि अर्को गर्दै घरहरू जलिरहेका थिए। त्यो समय बतास चलिरहेको हुनाले साथै घरहरू बाक्लो भएको हुनाले आगो छिटो-छिटो सल्किरहेको थियो। आगलागी भएको टोल मेरो टोलभन्दा केही दूरी मात्र टाढा थियो।

आगलागी भइरहेको देखेर अन्य गाउँका मानिसहरू समेत सहयोगको लागि त्यहाँ आए। त्यस समय सम्ममा धेरै मानिसहरू जम्मा भइसकेका थिए। त्यसपछि हामी सबैले आगो निभाउन भनेर यताउता पानीको खोजी गर्न थाल्यौं। तर त्यस बेलासम्म खाने पानीको धारा बन्द भईसकेको थियो। खाने पानीको ट्याङ्की नजिकै भएकोले पानी चौकीदारलाई बोलाई पानी खोल्न लगायौँ। आगलागी भएको नजिकै खाने पानीको नाला थियो। त्यसपछि तत्काल त्यहि नाला चुँडाएर अर्को नाला गाँसी आगो निभाउन थाल्यौं। आगो पूर्ण रूपमा नियन्त्रणमा आइसकेपछि बाँकी घरहरू जोगिए।

त्यसपछि घर आगलागी भएकाहरूका लागि खाने बस्ने समस्या भयो। तिनीहरू सबै अत्तालिन थाले। उनीहरूको दयनीय अवस्था देखेर कहिँ कतैबाट राहत जुटाई दिन पाए हुन्थ्यो जस्तो लाग्यो। त्यही समय मैले भने, “प्लान नेपाल भन्ने

संस्थामा गएर आगलागी पीडितको राहतको लागि निबेदन गरौं।" त्यसपछि गाउँस्थित श्री जनजागृति क्लबको पदाधिकारी, पीडित समूदायको अगुवाहरू र म यस क्षेत्रमा काम गर्ने अन्तरराष्ट्रिय संस्था प्लानको कार्यालयमा गएर निबेदन गऱ्यौं। प्लान नेपालले त्यस गाउँको हितको लागि जनजागृति क्लबको स्थापना गरेको थियो। निबेदन हेरिसकेपछि संस्थाको प्रमुखले, "हामी तपाईंहरूलाई केही खाद्य पदार्थ र लत्ताकपडा सहयोग गर्छौं" भनेर सहानुभूति प्रकट गर्नुभयो। सहयोगी बचन सुनिसकेपछि उनीहरूको मुहार केही मात्रामा उज्यालो भएको देखियो।

त्यसपछि प्लान नेपालले जनजागृति क्लबका पदाधिकारीहरूलाई राहतका सामग्रीहरू वितरणको लागि उपलब्ध गराए। केही दिनपछि श्री जनजागृति क्लबलाई आर्थिक सहयोग स्वरूप रू १०,०००/- नगद पनि प्लानले उपलब्ध गरायो। त्यसपछि क्लबले चामल किनेर ती आगलागी पीडितहरूलाई

बाँडिदियो। चामल र लगाउने लुगाफाटा पाएपछि उनीहरूमा केही राहतको महशुस भयो। अझै पनि सहयोगको आवश्यकता भएको हुँदा जिल्ला रेडक्रस कार्यालयले समेत भाँडावर्तन र ओढ्ने लुगाको व्यवस्था गरिदिएकोमा उनीहरूले खुशी व्यक्त गरे। त्यतिबेला उनीहरू खुशी भएको देखेर म पनि आनन्दित भएँ।

त्यसपछिका दिनहरूमा त्यस गाउँका मानिसहरू आगोदेखि सचेत हुन थाले। हावाहुरीको समयमा आगो निभाउने साथै घरको झ्याल ढोका राम्ररी थुन्नुपर्छ भन्ने कुरा उनीहरूले थाहा पाए।

म आफूले नै उनीहरूलाई आर्थिक र भौतिक रूपमा सहयोग गर्न नसकेता पनि प्लान नेपालबाट सहयोग जुटाइदिन सकेकोमा मलाई धेरै नै खुशी लागेको छ। त्यस घटनाबाट आउँदा दिनहरूमा पनि यसरी नै सहयोग गरिरहन हौसला मिलेको छ।

The Houses That Caught on Fire

This event happened in April 1998 in the village of Dummaanaa in the mid-eastern hilly region. At that time I was working in an INGO called Plan Nepal as a community volunteer.

One day my friends and I were talking together in the evening. All of sudden we heard many people shouting. When we looked towards the place from which the people's shouts were coming, we saw the bright light of flames of fire. Then my friends and I ran towards the fire. We saw many houses were burning one after another in the village. It may be burnt so quickly because there was a strong wind blowing, and the houses were very close to each other. It takes two or three minutes walking to reach that village from my village.

Later, people also came there from other villages when they saw the houses on fire. Then we all searched for water to extinguish the fire, but the main tap for drinking water was already closed for the night. We called the guard to open the main pipeline because the water tank was near there. Because the water pipes weren't near the place where fire was, we cut the main pipe and joined in another pipe and so were able to extinguish the

fire. Other houses were protected from getting burned after the fire was brought completely under control.

Then the people whose houses had burned down had difficulty knowing where to stay and what to eat. So the fire victims were frightened. I was wondering if I could help them to get relief. Then I said, “Let’s go to the INGO ‘Plan Nepal’ and submit an application for relief for the fire victims.” Then the committee members of Shree Janajagriti Club, the club which was established by Plan Nepal to help the people of that village, along with the leaders of the fire victims’ community and I went to the office of Plan Nepal and submitted an application letter. When they looked at the application, the head of the organization said, “We can provide some food and clothes for you.” The faces of the fire victims brightened when they heard those words.

The organization assigned the members of the club to distribute the clothes made by the trainers of the cutting and sewing training in Morang District. So they distributed them to the people. After some days, Plan Nepal gave ten thousand rupees to the Janajagriti club. With that, the club members bought rice and distributed it to

the fire victims. Somehow they felt a little relief when they got the rice and clothes. However, they still needed support and so, when they received cooking pots, plates and mattresses from the office of District Red Cross Society, they expressed their complete happiness. I, too, was delighted to see them happy.

From that day on, the people of that village began to have a fear fire and to take precautions. They learned that we should put out the fire and close the doors well when a wind is blowing.

Though I was unable to support the fire victims financially and materially on my own, I am happy that I could help them get support from Plan Nepal. From this experience, I am encouraged to be of help to people in the coming days, too.

पिपल पुस्तकको प्रयोग कसरी गर्ने ?

१. दर्शकलाई आवरण पृष्ठ देखाउनुहोस् र शीर्षक पढ्नुहोस् । त्यसपछि, उहाँहरूलाई यो पुस्तक के को बारेमा हो जस्तो लाग्यो, छलफल गर्न लगाउनुहोस् ।
२. दर्शकलाई आवरण पृष्ठमा देखिएको चित्रको बारेमा छलफल गर्न दिनुहोस् । (जस्तैः चित्रमा के देख्नुहुन्छ ?)
३. किताब जोडसँग पढ्नुहोस् । पढ्दाखेरी आफ्नो औला अथवा प्वाइन्टर (सूचक) ले प्रत्येक पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस् ।
४. वाक्यलाई जोडसँग पढ्नुहोस् र उहाँहरूलाई आफूसँगँगै दोहोर्‍याउन लगाउनुहोस् । यसो गर्दा पनि आफ्नो औला वा प्वाइन्टरले पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस् ।
५. दर्शकलाई ३ देखि ४ जनासम्म पर्ने गरी स–साना झुन्डमा विभाजित गर्नुहोस् । प्रत्येक झुण्डलाई एक पटकमा एउटा वाक्य वा पूरै एक पाना जोडसँग पढ्न लगाउनुहोस् ।
६. त्यसपछि प्रत्येकलाई पूरै किताब जोडसँग पढ्न लगाउनुहोस् । अथवा,
   - ❖ प्रत्येकलाई पटकमा एउटा वाक्य वा एक पाना पुरै पढ्न लगाउनुहोस् ।
   - ❖ यदि कोही आफै पढ्न नसक्ने हुनुहुन्छ भने कोही एक जनालाई सहयोग गरिदिन अनुरोध गर्नुहोस् ।
७. कथाको बारेमा केही प्रश्नहरू सोध्नुहोस् । किताबको अन्तिम पृष्ठमा भएका प्रश्नहरूलाई निर्देश गर्नुहोस् ।

गीन्की बाट्कोः

१. होसई ईम सीक्च सेन हो?

२. ईसई कूसई ठाऊँ हो?

३. ही छानार ईम सीक्च?

४. हीजई भर्मीको ईम सीक्चलाक् खेरा?

५. हीजई भर्मीको ढेरई भेला छाना?

६. हीजई ढाराङ डी राहाम माऊँच?

७. हीजई नाला चेकी पर्या?

८. ईम सीक्च कूलाक् सू-सूए डूस जाटा?

९. ईम सीक्चकई ही-ही डूस डूपा?

१०. छीन-पीहीन होलूङ भर्मीको हीजई बीरीले?